

PRZYSPOSOBIENIE PO ANGIELSKU

Ewa Dmyterko

Autorka jest tłumaczem przysięgłym języka angielskiego, absolwentką Instytutu Lingwistyki Stosowanej UW, członkiem STP i PT TEPIS.

Na początek warto zapoznać się z zakresem znaczeniowym tytułowego pojęcia i stosowanymi dla niego terminami w języku polskim w zależności od rejestru. Słownik współczesnego języka polskiego podaje: ‘przysposabiać’- praw. – uznawać przed prawem cudze dziecko za własne; adoptować, usynawiać’.

Adopcja <łac> – formalne uznanie cudzego dziecka za własne; przysposobienie

Oba terminy funkcjonują w języku polskim w różnych rejestrach. Kodeks rodzinny i opiekuńczy reguluje sprawę przysposobienia w dziale II pt. Przysposobienie (art. 114-127) w brzmieniu ustawy z dnia 26.05.1995 (Dz.U. Nr 83, poz. 417). W kodeksie tym jednak nie znajdziemy słowa adopcja. W języku prawnym występuje bowiem termin ‘przysposobienie’, zaś termin „adopcja” jest stosowany w „potocznym” języku prawniczym.

W postępowaniu sądowym w sprawie przysposobienia występują tzw. „strony stosunku przysposobienia” czyli przysposabiany –najczęściej jest to dziecko, czyli tzw. małoletni, oraz przysposabiający, czyli osoba, która chce przysposobić (adoptować) dziecko.

W postępowaniu o przysposobienie udział tłumacza przysięgłego bywa niezbędny, w przypadku **przysposobienia międzynarodowego**, zwanego też **adopcją zagraniczną**.

W języku angielskim jest kilka odpowiedników tego terminu., Najbardziej typowe dla Brytyjczyków jest ‘**overseas adoption**’, chociaż używają oni również zamiennie **foreign adoption**. W “*The Supreme Court Practice*” z 1991 r. występuje termin ‘**convention adoption**’ i jest to adopcja zagraniczna regulowana przez tzw. konwencję haską, której pełna nazwa brzmi: ‘Convention on Jurisdiction, Applicable Law and Recognition of Decrees Relating to Adoptions’, Haga 15 listopada 1965r. Inne synonimy to **international**, **intercountry adoption**.

Wszystkie czynności związane z przysposobieniem w krajach anglojęzycznych wykonują licencjonowane stowarzyszenia adopcyjne uprawnione przez rządy tych krajów do pośrednictwa w adopcji międzynarodowej zgodnie z Konwencją o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia Międzynarodowego podpisanej w Hadze 29 maja 1993 r., która weszła w życie w Polsce 1 października 1995 r. Na wniosek zainteresowanych osób te zagraniczne stowarzyszenia zgłaszają się do Krajowego Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, który dysponuje informacjami o dzieciach zakwalifikowanych do adopcji zagranicznej. Przysposobienie zagraniczne jest możliwe tylko wtedy, gdy nie można znaleźć dla dziecka odpowiedniego środowiska zastępczego w Polsce. Mało jest w Polsce rodzin, które chcą przysposobić dzieci z zaburzeniami rozwoju fizycznego i psychicznego, dzieci starsze oraz liczne rodzeństwo (troje i więcej).

Przysposabiający czyli **adoptive parents** poddawani są dokładnej ocenie. Muszą złożyć zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia, dokumenty stanu cywilnego dotyczące zawarcia związku małżeńskiego (marriage license, marriage certificate), akty urodzenia, zaświadczenia o niekaralności.

Ten ostatni dokument może być różnie nazwany. Na przykład w stanie Michigan to będzie „**Certificate of Police Clearance**”), gdzie znajdziemy wyrażenie: “**no felony conviction for domestic violence or child abuse**”.

Ważnym dokumentem jest tzw. „wywiad środowiskowy”. – Wśród różnych odpowiedników tej nazwy znajdujemy: **preplacement inquiry, home study, adoptive family study, family assessment**. Wymagana jest bowiem przez prawo (w USA prawo stanowe) ocena osoby, która ma zostać rodzicem adopcyjnym oraz środowiska, w którym umieszczone zostanie dziecko (**placement**). To są najważniejsze dokumenty składające się na tzw. **dossier** sprawy i tłumaczone przed złożeniem w Sądzie.

Sąd rozpatruje wniosek o przysposobienie (**application for an adoption order [GB]**, **adoption decree [US]**) na rozprawie (**hearing**) z udziałem przyszłych rodziców bądź na rozprawie zamkniętej i ustala okres preadopcji (**preadoption period**). Jest to okres osobistego obcowania przyszłych rodziców z dzieckiem lub dziećmi, który zwykle trwa około dwóch tygodni. Jest to czas spotkań, które odbywają się pod nadzorem pracownika opieki społecznej (**social worker**) i opiekuna prawnego (**legal guardian**).

Następny etap to druga rozprawa, tym razem już z udziałem przyszłych rodziców, pracownika opieki społecznej i opiekuna prawnego, oraz ławników i czasem prokuratora. Sąd przedstawia wniosek i wnioskodawców, a następnie przesłuchuje kolejno pracownika opieki społecznej i opiekuna prawnego. Sąd stwierdza powody, dla których dziecko zostało zgłoszone do adopcji zagranicznej, ustala kontakt z rodzicami naturalnymi, czyli biologicznymi (**birth/ biological parents**); stwierdza, czy jest zgoda rodziców naturalnych (**parental agreement**), czy rodzice zrzekli się (**relinquish, surrender parental rights**) czy zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej (**termination of parental rights**). W dalszym ciągu następują pytania o kwalifikacje przyszłych rodziców do opieki nad dzieckiem, o to, czy została nawiązana więź emocjonalna, o barierę językową, sytuację materialną, świadomości na temat stanu zdrowia dziecka, konsekwencji pełnego przysposobienia (całkowitej adopcji) etc. Następnie sąd wydaje postanowienie, które uprawomocnia się przez dwa tygodnie. Po tym terminie tłumacz otrzymuje następną partię dokumentów do tłumaczenia, tzn. „stare” akty urodzenia (odpisy) dziecka oraz „nowe” - gdzie są już wpisani przysposabiający jako rodzice (**adoptive parents**). Finalnym aktem postępowania o przysposobienie jest postanowienie sądu o pozbawieniu rodziców naturalnych władzy rodzicielskiej i o przysposobieniu pełnym (**adoption order/decreet**). Tu kończy się rola tłumacza. Rodzice świeżo przysposobionego dziecka, udają się bowiem z tymi dokumentami do ambasady swojego kraju na umówioną rozmowę z konsulem, po której dziecko lub dzieci otrzymują wizy.

Jeżeli chodzi o terminologię, z jakimi tłumacz ma do czynienia w tym zakresie, pewne wątpliwości może budzić wybór odpowiednika dla polskiego terminu *władza rodzicielska*. W oryginalnych dokumentach i piśmiennictwie anglojęzycznym najczęściej spotykanymi terminami są: **parental rights** (*termination of parental rights*), **parental rights and duties**, jak również **parental powers, rights and duties**. Nigdzie w dokumentach nie widziałam samodzielnego terminu ‘parental powers’. W *Black’s Law Dictionary* figuruje hasło **Power: inherent powers: such are the powers.....of a father to control his children. Some of these are regulated and restricted in their exercise by law, but are not technically considered in the law as powers**. W tym samym słowniku: **„Parental rights. The sum total of the rights of the parent or parents in and to the child as well as the rights of the child in and to the parent or parents.”**

Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zawiera skonkretyzowanej definicji *władzy rodzicielskiej*. Według komentarza H. Haaka władza rodzicielska to „ogół obowiązków i praw (**rights and duties**) rodziców względem dziecka, mających na celu zapewnienie mu należytej pieczy (**care and custody from parents**) oraz strzeżenie jego interesów. Jak się okazało określenie to budzi wiele emocji już od dłuższego czasu wśród zwolenników nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i to nie w aspekcie tłumaczenia, ale konotacji. Pojawiły się bowiem głosy, aby *władzę rodzicielską* zastąpić „pieczą

rodzicielską”. Senacka Komisja Zdrowia i Polityki Socjalnej w 1995 roku uważała na przykład, że ‘władza’ jest podkreśleniem elementu władczego w stosunkach rodziców z dzieckiem, a nie akcentuje dobra dziecka (**welfare**). Również Rada Europy proponuje zamienić to określenie na „odpowiedzialność rodzicielską” lub inne pojęcie pozbawione elementu władztwa.

W przytoczonym wyżej fragmencie komentarza profesor Haak użył słowa *piecza*, które pojawia się raczej tylko w ustawach i konwencjach. Jedną z nich jest Europejska konwencja o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz przywracaniu pieczy nad dzieckiem (Dz.U. Nr 31, 1996) sporządzona w Luksemburgu 20 maja 1980 r., sygnowana przez RP w styczniu 1996 r., która weszła w życie w marcu 1996 r. (***European Convention on recognition and enforcement of decisions concerning custody of children and on restoration of custody of children***).

Mając do czynienia ze sprawami związanymi z adopcją i dziećmi w ogóle, możemy też mieć do czynienia z uprowadzeniem dziecka za granicę. Tutaj z pomocą przyjdzie nam Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę czyli ***Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction*** (Dz.U. Nr 108, z 1995 r.) sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 r. W stosunku do Polski konwencja ta weszła w życie 1 listopada 1992 r. (i 1 grudnia 1993 r.). Terminologia zawarta w obu cytowanych konwencjach jest zasługująca na uwagę jako obowiązująca w odniesieniu do prawa międzynarodowego, zaś same teksty są cenne dla tłumacza jako teksty paralelne, bardzo przydatne w tłumaczeniu na język angielski. Poniżej wybrałam z oryginalnych tekstów polskich i anglojęzycznych najbardziej typowe kolokacje wyrażen występujących w dokumentach związanych z przysposobieniem, nie próbując ich nawet zestawiać „w pary”, czyli bez zamiaru stworzenia słownika na ten temat. Mam nadzieję jednak, że wiedza w tej formie też może się przydać.

WYBRANE KOLOKACJE POLSKIE

Strony stosunku przysposobienia

Orzeczenie sądu o przysposobienie lub orzeczenie przysposobienia

Sprawa o przysposobienie

Postanowienie orzekające przysposobienie

Rewizja od postanowienia orzekającego przysposobienie

Rozwiązanie przysposobienia

Rozwiązanie stosunku przysposobienia

Wskazanie osoby przysposabiającego

Rodzina przysposabiająca (dziecko)

Osoby związane (bezpośrednio) węzłem przysposobienia (czyli przysposobiony i przysposabiający)

Unieważnienie przysposobienia

Oświadczenie woli przysposobienia (przez przysposabiającego)

Przysposobienie zagraniczne

Adopcja : niepełna, pełna, całkowita, anonimowa, nieanonimowa, prenatalna

Postępowanie adopcyjne

Orzeczenie adopcji

władza rodzicielska

władza rodzicielska przysługuje

wykonywanie w.r. zostało powierzone

poddać kontroli wykonywanie w.r.

zawiesić wykonywanie w. r.

zawieszenie może być uchylone
sąd może pozbawić władzy rodzicielskiej
władza rodzicielska może być przywrócona

SELECTED ENGLISH COLLOCATIONS

Adoption Rules (Act) 1984 (GB)
Freeing for adoption
Child must be **free for adoption**
Proceedings to free a child for adoption
Order freeing a child ...
Application for **revocation of order** freeing a child for adoption
Appoint a **guardian ad litem** of the child
Refusal of adoption order
Committal of a child **to the care** of a local authority on refusal of adoption order
Convention adoption – overseas (foreign, international) adoption regulated by the Convention
Convention adoption order
Child – a national of a Convention country
Minor, minor child
Application to annul or revoke adoption
Application to declare adoption invalid
(Convention) Adoption order
deprive permanently of the parental rights and duties relating to the child
reside habitually –
Adopted (Adoption) Children Register (in England)
Disclosure of birth records – by application of a person who has attained the age of 18 years
Actual custody – care and possession of a child (Adoption Act)
Legal custody
Prayer of the petition for adoption

BIBLIOGRAFIA

1. *Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction* (Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę). Dz.U. Nr 108, 1995 r.
2. *European Convention on recognition and enforcement of decisions concerning custody of children and on restoration of custody of children* (Europejska konwencja o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz przywracaniu pieczy nad dzieckiem). Dz.U. Nr 31, 1996 r.
3. Black, H.C., 1990, *Black's Law Dictionary*. Sixth Edition St. Paul: West Publishing Co.
4. Haak, H., 1995, *Władza rodzicielska, Komentarz*, Toruń:*
5. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*. II wydanie. Stan prawny: marzec 2001 r. Warszawa: C.H.Beck
6. *The Supreme Court Practice 1991*, London: Sweet & Maxwell
7. Sikorska-Michalak, A. (red.), 1998, *Słownik współczesnego języka polskiego*. Warszawa: Przegląd Reader's Digest.